

Drie jaar vlinders filmen

Tekst: Annette van Berkel

In juli 2001 startte ik voor De Vlinderstichting het project 'Filmopnamen van de Nederlandse dagvlinders'.

De Vlinderstichting wilde graag digitale filmbeelden hebben van goede (televisie)kwaliteit van alle Nederlandse dagvlindersoorten en hun leefgebieden. Deze kunnen onder andere gebruikt worden voor allerlei educatieve en voorlichtingsdoeleinden. Het project begon met de aanschaf van een geschikte camera en vervolgens startte het inwerken. In 2002 begon het serieuze werk van het filmen van alle dagvlindersoorten. Eind 2004 stonden alle soorten met een populatie in Nederland op de film.



Annette in actie.

Hoe ziet een velddag eruit? Een velddag begint met voorbereiden en dat betekent vooral eindeloos veel naar het weerbericht turen en wikken en wegen waar in Nederland het op welk moment goed weer zal gaan worden. De uitkomst daarvan, samen met de vliegtijdentabel van de soorten die ik nog niet op de film heb, bepaalt waar ik heen ga. De dag voor ik op pad ga moet ik zorgen voor een auto, contact opnemen met beheerder en/of vrijwilligers, al het benodigde filmmateriaal inpakken, extra kleding (vooral als er in natte gebieden gewerkt wordt), foerage en drankvoorraad (water, sap en blikjes red bull) aanvullen en koelen. Vlak voor vertrek de volgende ochtend nog warm water in de thermoskan voor koffie en thee en dan stort ik mij in

Three years of filming butterflies

In July 2001, Dutch Butterfly Conservation started the project 'Filming the butterflies of the Netherlands' with the aim of obtaining digital films of all of the butterfly species in the Netherlands and their habitats. The author describes how she set about the task, travelling time and again to all parts of the country with her digital camera. Three years later, the aim of the project has been accomplished, with all Dutch butterfly species now on film, ready to be used for a wide range of educational purposes.

Voor de liefhebbers van techniek: camera en toebehoren.

Voor het filmen van de vlinders gebruik ik een CANON DM-XL-1 digitale camera. Dat is een semi-professionele camera met een uitstekende lens. Voor kleinere vlindersoorten gebruik ik vaak een voorzetlens van +1 dioptrie. Voor eitjes, kleine rupsjes en detailopnamen van vlinders gebruik ik de CANON 100 mm macrolens voor fototoestellen. Met een adapter zijn die ook op de DM-XL-1 videocamera te gebruiken. In de herfst van 2004 kreeg ik er ook een CANON 70-300 telezoomlens bij. Die is vooral bedoeld voor libellen die altijd net buiten bereik aan de overkant van de sloot gaan zitten. Voor vlinders is de lens ook erg nuttig. Zo bleken iepenpages boven in een iep van 15 m hoog ineens wel filmbaar. Ik film altijd vanaf statief en soms bij lage vegetaties vanaf een rijstzak. Ik heb altijd vier opgeladen accu's bij me, stokjes om eiafzetplekken mee te merken, en uiteraard voldoende eten en drinken voor mijzelf. Het normale gewicht van de fototas inclusief statief en water is zeker vijftien kilo.

filerijdend Nederland. Tegen half tien op locatie neem ik nog snel een bakkie en dan ga ik aan het werk. Eerst landschapsopnamen maken, want daar heb ik geen tijd meer voor zodra de eerste vlinders zich aandienen. Als ze eenmaal vliegen wordt het vlinders filmen en nog eens vlinders filmen. In alle standjes en met elk gedrag dat ze maar laten zien. Honderd verplaatsingen en tweehonderd kniebuigingen verder is mijn energie op. Na uren achter het beestje aansjouwen staat het er met een beetje geluk aardig op en soms zelfs veel meer dan aardig. Is dat laatste het geval, dan duik ik (liefst met een vrijwilliger die terugrijdt) met een grote grijns op mijn gezicht weer vrolijk de files in. Mijn dag kan niet meer stuk (natuurlijk 's avonds nog even accu's laden, gemaakte films kopiëren en even kijken of de vlinder er echt wel goed genoeg opstaat).

Veel medewerking Zonder medewerking van collega's, vele vrijwilligers en beheerders was het niet mogelijk geweest om in drie jaar tijd alle Nederlandse dagvlinders op film te krijgen. Van mijn collega's bij De Vlinderstichting krijg ik in detail de gebieden of locaties door waar ik voor bepaalde soorten het best heen kan. Het filmen van een soort gaat nu eenmaal het best op de plek met de meeste vlinders. Vervolgens is er contact met de beheerder en/of contact met vrijwilligers die de situatie ter plekke goed kennen of die meegaan om te assisteren bij het maken van de opnamen. Iedereen reageert enthousiast en wil mij graag laten zien wat voor moois er bij hen in het terrein zit.

Verslavend Er is niets zo verslavend als met een camera achter vlinders aan sjouwen. Toegegeven: je wordt er bekaf van maar wat je er voor in de plaats krijgt is fenomenaal. Geweldig gedrag en mooie details van toch al erg fraaie beestjes en dat in vrijwel altijd erg mooie gebieden. Natuurlijk lukt het niet altijd meteen om een soort goed voor de lens te krijgen, en soms ga ik onverrichterzake naar huis. Dat wil zeggen voor die soort waar ik voor ging. Vrijwel altijd



Op zoek naar het gentiaanblauwtje

Voor het gentiaanblauwtje is het Buurserzand de aangewezen plek. Daar zit een van de grootste populaties van Nederland. Ik nam contact op met de beheerder, Hans Gronert, die enthousiast meewerkte. Ik kreeg een detailkaart van het terrein met daarop aangegeven waar precies gentiaanblauwtjes gezien waren en de sleutel van de slagbomen om met de auto bij die plekken te kunnen komen. Die dag vond ik op de diverse plekken eitjes maar geen enkele vlinder. Het weer was ook niet optimaal dus daar zou het wel aan liggen. Alle tijd dus om opnamen van de eitjes en de kleine handmatig geplagde plekkjes midden in het vlieggebied van de blauwtjes te maken.

Enkele dagen later met superweer deed ik samen met twee vrijwilligers, Tineke de Groot en Marian Peterse, weer een poging. Na enkele uren zoeken hadden we heel veel vlinders gezien maar nog steeds geen gentiaanblauwtje. Hans Gronert werd gebeld waar hij die beesten toch gezien had. Hans was zelf ook zeer verbaasd dat het maar niet wilde lukken en kwam direct naar ons toe om ons nog een andere minder makkelijk bereikbare goede plek te laten zien. Daar aangekomen bleek het ook daar akelig rustig. Maar na tien minuten met z'n vieren zoeken, riep Hans ineens dat hij een wijfje had. En vrijwel direct daarna riepen Marian en Tineke dat zij er ook een hadden. Binnen de kortste keren vlogen diverse gentiaanblauwtjesdames rond, elk met iemand achter zich aan die meldde wat het betreffende beestje deed: ideaal filmen. Ik holde van het ene vrouwtje naar

het andere en binnen de kortste keren stonden de dames er met alle gewenste gedragingen mooi op. Op deze manier is het erg efficiënt filmen en dat was maar goed ook, want een half uur later waren alle gentiaanblauwtjes verdwenen. Die dag zagen we er geen meer terug terwijl het weer nog steeds erg goed was. Waarschijnlijk zijn vrouwtjes gentiaanblauwtje slechts bepaalde perioden van de dag actief en zitten ze de rest van de tijd verstopt in de vegetatie. De mannetjes waren al zo goed als uitgevlogen. Zonder medewerking van bovengenoemde mensen had ik niet zo veel goede opnamen van deze vlindersoort kunnen maken. Zo zijn er legio situaties geweest waarbij de medewerking van vrijwilligers en/of beheerders onontbeerlijk is geweest voor het kunnen maken van goede filmbeelden.



is er toch zoveel te zien en te beleven aan andere dieren en mooie planten dat ik nooit zonder mooie natuurobservaties huiswaarts ga. Zoveel kilo's natuurbeleving is erg verslavend! Daar komt bij dat ik het mooie waar ik zelf zo verschrikkelijk van genoten heb ook nog eens kan delen met anderen als er eenmaal een film van gemaakt is. De vraag wat ik dan in de vakanties doe kan ik beantwoorden met: "Hetzelfde, alleen dan in warmere en dus vlinderrijkere delen van Europa".

Een en ander zal sterk afhangen van subsidies. De kosten van het maken van een dvd of video bestaan maar voor de helft uit het maken van de opnamen in het veld. Die kosten zijn voor een groot deel opgebracht door De Vlinderstichting en natuurlijk door de donateurs. Voor het verwerken van ruw materiaal tot mooie vlinderfilms is echter nog veel meer geld nodig.

Wat levert het op? Er ligt nu 245 uur onbewerkte film en daar kan van alles mee gedaan worden. Voor een deel is het materiaal al gebruikt voor de videofilm 'Wij vlinders eisen', voor filmpjes op de landelijke dagen en op de DVD bij het boek 'Opgewarmd Nederland'. Er zijn natuurlijk nog meer mogelijkheden. Op het moment wordt onderzocht wat wenselijk is en wat haalbaar. Gedacht wordt aan dvd's, films voor televisie, en natuurlijk filmpjes op internet. De films kunnen over vlinders in bepaalde gebieden gaan zoals bos, heide, duin, venen en graslanden. Je kunt ook films maken over verwante groepen zoals dikkopjes, vuurvlinders en blauwtjes, parelmoervlinders, aurelia's, zandoogjes etc. Ook andere invalshoeken zijn mogelijk, zoals beschermde status. Er wordt ook bekeken hoe de filmpjes die op de landelijke dagen vertoond worden beschikbaar kunnen worden gesteld aan werkgroepen. Kortom: mogelijkheden te over.

Wat was ervoor nodig?

- 281 velddagen
- 150 dagen opnamen bekijken en catalogiseren
- 192 dagen films maken (selecteren, binnen-halen, monteren en geluidbewerking)
- 1124 boterhammen
- 450 liter water
- 22.000 autokilometers
- 34 medewerkers (vrijwilligers/beheerders)
- 1 paar bergschoenen
- 3 veldbroeken
- 6 T-shirts

Wat leverde het op?

245 banden met een uur film (onbewerkt) van:

- 114 dagvlindersoorten
- 30 libellensoorten,
- 41 Nederlandse nachtvlindersoorten en micro's,
- 51 andere insectensoorten
- 25 vogelsoorten

die zijn verwerkt tot:

- 1 video 'wij vlinders eisen'
- 6 films landelijke dag
- 2 soortfilms over gentiaanblauwtje en veenhooibeestje
- 1 film over de Prime Butterfly Area's in Europe
- 3 gelegenheidsfilms

Alle vlinderfoto's bij dit artikel zijn stilstaande beelden uit de films.



*Het groot dikkopje
als filmster.*